

Götabiblioteken 2025

Göta biblioteken

Götabiblioteken 2025 ges ut av
Biblioteksutveckling Östergötland

Redaktör: Lena Udd

Layout: Rolf A Olsson

Ansvarig utgivare: Elisabeth Cserhalmi

Omslagsbild: Marlene Malmström

Tryck: Ringqvist Tryckeri AB

ISBN-nummer: 978-91-88151-22-3

GÖTABIBLIOTEKEN I SIFFROR

Götabiblioteken är ett samarbete mellan Biblioteksutveckling Östergötland, de tretton Östgötakommunerna samt Tranås kommun. Östergötland och Tranås har tillsammans cirka 486 000 invånare.

Här finns:

47 folkbibliotek, varav 32 är filialer/närbibliotek
3 bokbussar

Cirka 250 anställda

Omkring 200 publika datorer

Ett vanligt år har Götabiblioteken över 1,9 miljoner fysiska besök på biblioteken.

Götabiblioteken har:

Över 1 500 000 titlar för utlån

Över 2,4 miljoner fysiska utlån per år.

Nästan 1,2 miljoner är utlån till barn och unga.

Över 111 500 e-utlån per år. Av dem är drygt 41 000 nedladdade e-böcker och mer än 70 000 nedladdade ljudböcker.

Ett flertal databaser och e-tjänster som låntagarna kan använda.

Alex med biografiska fakta och presentationer av lite drygt 6 800 skönlitterära författare. Det finns nästan 180 000 sökbara titlar med bokomslag och innehållsbeskrivningar. Utöver detta finns information om litterära priser, filmatiserade böcker och quiz där man kan testa sina litterära kunskaper.

Arkiv digital är för släktforskaren som vill ta del av drygt 100 miljoner färgbilder på kyrkböcker och andra historiska dokument.

Cineasterna där du kan låna strömmande film gratis via bibliotekskortet.

Global Grant är en omfattande databas med information om stipendier och fonder, dit man kan skicka ansökningar för bidrag för olika ändamål. Databasen innehåller 24 000 fonder och donatorer.

Pressreader, med mer än 7 000 tidningar och tidskrifter, som du kan nå omedelbart på vår webbplats eller genom att ladda ner en app. Pressreader erbjuder alla, från den vanlige läsaren till forskaren, material från mer än 160 länder på 60 språk.

Visste du att:

Omkring 8 000 programaktiviteter per år anordnas på de olika Götabiblioteken. Det är författarbesök, teater, musik, sagostunder, föreläsningar, språkcaféer och mycket annat.

Modiga, utforskande och öppna

Folkbibliotekens arbete pågår i ett tempo och med en bredd som tydligt visar att de inte är – och aldrig har varit – statiska institutioner. De rör sig, förändras, omformas, växer. Det blir extra tydligt vid läsning av årets berättelser från Götabiblioteken; lokala initiativ som tillsammans bildar en större helhet. Ett nät av verksamheter som varje dag stärker demokratin, skapar möjligheter och bygger tillit.

Både teknik och global samhällsutveckling utmanar vår förmåga att orientera oss. Demokratirapporter visar på ökande ojämlikhet i tillgång till information och en växande osäkerhet kring källtillit. I den verkligheten blir folkbibliotekens uppdrag ännu mer angeläget: att vara öppna, fria och trygga platser där olika röster får höras och där kunskap finns tillgänglig för alla.

Årets verksamheter visar att man möter dessa utmaningar med både kreativitet och mod. Det är bibliotek som gestaltar litteraturen ute i lokalsamhället, där sagogestalter lockar både stora och små – och skapar helt nya möten. Bibliotek som bjuder in till AI-caféer, där osäkerhet byts mot förståelse, nyfikenhet och viktiga samtal om etik och framtid. Och bibliotek som arbetar internationellt för att stärka digital delaktighet.

Det läsfrämjande arbetet tar nya former. Bokcirklar ordnas både i skärgården och i bastun. Bokstartsträffar gör att föräldrar vågar ta plats i biblioteket med sina minsta barn. Ungdomar programmerar egna spel, skriver skräcknoveller och blir själva läsande förebilder.

Det gemensamma är att folkbiblioteken fortsätter sätta användarna i centrum – och därigenom utvecklar helt nya sätt att vara bibliotek på.

Tillsammans skapar folkbiblioteken i Östergötland och Tranås kommun en infrastruktur för lärande, kultur och delaktighet. Med över 1,9 miljoner fysiska besök, över 2,4 miljoner utlån och tusentals programaktiviteter är biblioteken en av lokalsamhällets mest använda resurser.

Elisabeth Cserhalmi.

Men siffrorna är egentligen bara bakgrunden. Det viktigaste är allt det som händer i mötet: när ett barn pekar på sin första bildbok, när en ung vuxen hittar en bokcirkel som förändrar synen på läsning, när en äldre person för första gången får hjälp att logga in i den digitala världen.

Och biblioteken behöver fortsätta på den här vägen – vara modiga, utforskande och öppna. Och fortsätta ställa frågor; vilka är de man ännu inte når? Hur kan biblioteksmiljöer spegla lokalsamhällets förändrade behov? Hur fortsätter man stärka användarens röst?

Götabiblioteken visar att svaret finns i deras gemensamma arbete. I förmågan att både hålla fast vid uppdraget och samtidigt våga ompröva arbetssätt. Biblioteken är – och måste fortsätta vara – dynamiska, levande och nyfikna platser.

ELISABETH CSERHALMI

Enhetschef Biblioteksutveckling Östergötland

Innehåll

LEDARE 3
Modiga, utforskande och öppna

UPPSLUKANDE BIBBLAN 6
Möte med immersiva tekniker

LITTERATURDAGEN 8
Om bokserier, fankultur och läslust

BOXHOLM 10
Läsfrämjande, språk och mode

FINSPÅNG 12
Finspångs tre små tanter

KINDA 14
Läsglädje istället för tvång

LINKÖPING	16
Bibliotekens roll i demokratin	
MJÖLBY	18
"Kom in!" – en spegling av barnen	
MOTALA	20
Att ge möjlighet till lika villkor	
NORRKÖPING	22
Bokbussen har blivit något mer	
SÖDERKÖPING	24
Bokcirklar, bastu, bio och böcker	
TRANÅS	26
En trygg plats för barn och vuxna	
VADSTENA	28
Från rädsla till kreativitet – AI-café	
VALDEMARSVIK	30
Bokcirkeln har ingen bestämd form	
YDRE	32
Ordens och dansens förmåga	
ÅTVIDABERG	34
Bibliotek är inte bara böcker	
ÖDESHÖG	36
Åttondeklassarna skrev skräck	
LESERSØRVIS	38
Sju nycklar för att hitta rätt bok	

Möte med immersiva tekniker

UPPSLUKANDE BIBBLAN

Hur kan VR och andra immersiva tekniker användas i bibliotekens verksamhet på ett meningsfullt sätt? Det var den övergripande frågan när bibliotekspersonal från tre regioner samlades till Uppslukande Bibblan 2025. Under två dagar stod erfarenhetsutbyte, praktiskt utforskande och reflektion i fokus – med bibliotekets uppdrag, snarare än tekniken, som utgångspunkt.

Konferensen inleddes med föreläsningen *Immersera mera!* av Karin Johansson, doktorand vid Uppsala universitet, som lyfte vikten av att utgå från interaktionsdesign, lekfullhet och samskapande. Budskapet var tydligt: VR, AR och XR är inte mål i sig, utan verktyg för att designa upplevelser som väcker nyfikenhet, delaktighet och engagemang.

Brett användningsområde

Programmet rymde många olika workshops som speglade bredden för användningen i biblioteksverksamhet. Deltagarna fick testa allt från att skapa egna VR-världar på olika sätt till att arbeta läsförmedlande med 360-kamera, fotogrammetri och utforskande möten mellan VR, berättelse och dans. En särskild workshop gav också möjlighet att prototyp-testa ett pågående projekt på Sancta Birgitta klostermuseum och ta del av designprocessen bakom en upplevelse under utveckling.

En pyssling i VR-världen

I utvärderingen lyfts det kollegiala lärandet fram som en av konferensens största styrkor. Att få mötas, dela erfarenheter och reflektera tillsammans gav nya perspektiv på hur immersiva medier kan integreras i bibliotekens vardag. Många deltagare tar med sig inspiration, konkreta idéer och insikten om att det går att komma långt med relativt små medel.

I konferensens avslutande summering beskrev Ola Nilsson från Digiteket upplevelsen att bli en pyssling i sin egen skapade VR-värld som något av en "killer app" – ett tydligt exempel på hur uppslu-

Faktaruta

VR – Virtual Reality (Virtuell verklighet)

Tänk att du tar på dig ett VR-headset och kriver rakt in i en annan värld. Du ser inte rummet du står i – bara den digitala världen.

AR – Augmented Reality (Förstärkt verklighet)

Här stannar du i den vanliga världen, men får extra lager av information ovanpå den – som när mobilen visar en digital figur på golvet eller text som "följer med" i kamerabilden.

XR – Extended Reality (Utökad verklighet)

Ett paraplybegrepp för allt som blandar det verkliga och det digitala – från helt virtuella miljöer till effekter som ligger ovanpå det du ser runt dig. XR samlar VR, AR och MR.

Fotogrammetri

En metod där man bygger 3D-modeller av verkliga saker genom att ta många bilder av en sak från olika håll och låter datorn sätta ihop dem till en helhet.

kande upplevelser kan skapa engagemang och lust. Samtidigt fortsätter samtalen om XR, bibliotek och framtida samarbeten även efter konferensen.

Nu återstår det kanske mest spännande: att följa vad som händer vidare på de bibliotek som deltog – och att drömma om nästa Uppslukande Bibblan längre fram.

TEXT OCH FOTO: LINDA SÄVHAMMAR
Biblioteksutveckling Östergötland

Om bokserier, fankultur och läslust

LITTERATURDAGEN

Götabibliotekens litteraturdag 2025 hade fokus på bokserier och lässviter med rubriken Fortsättning följer. Bland föreläsarna på Konsert & Kongress i Linköping syntes bland andra Karin Smirnoff, Lotta Olsson och Kristoffer Leandroer.

Efter morgonfika och indelning i samtalsgrupper för besökarna, inleddes dagen med att de båda Bladvändarna, poddarna Cecilia Kirschsteiger och Sara Magnusson bjöd på sina favoriter i sina favoritgenrer, bland annat romantasy.

Kulturskribenten Lotta Olsson som även höll ihop dagen som moderator, tog vid och hade en historisk genomgång av följetongsformatet i stort. Bakgrund, innehåll och många exempel på både titlar och författare, internationellt och nationellt.

Fankultur

Före lunchen föreläste forskaren Tuva Haglund om ungas läsning, om fenomenet BookTok, innehållet där och om fankultur. Hur intresset från läsarna skapar nya berättelser från populära titlar. Vad är det i läsoplevelsen som lockar till detta stora engagemang?

Eftersom dagen sammanföll med torsdagen för tillkännagivandet av Nobelpriset i litteratur, blev det ett extra spännande inslag direkt efter lunch, där vi kunde vidarebefordra livesändningen från Börshuset i Stockholm. Kristoffer Leandroer och Lotta Olsson stod beredda på scenen att ta upp tråden kring nyvald litteraturpristagare.

Krasznahorkai, pristagaren, rev inte ner några skurar av hejarop eller applåder bland publiken och få sade sig ha läst honom. Leandroer var inte heller så entusiastisk och tyckte att akademien kunde bjudit på ett mer spännande val.

Följetongsromaner

Kristoffer Leandroer tog sedan upp tråden i en föreläsning om följetongsromanens två kulturer: Å ena sidan utifrån läsarens – och kanske också marknadens intressen – å andra sidan den som har en mer

Vad är det i läsoplevelsen som lockar till detta stora engagemang?

utforskande eller experimentell sida, utifrån författarens intresse.

Eftermiddagen fortsatte med att förläggaren Jonas Axelsson, Polaris, och Karin Smirnoff kunde berätta om hur det kom sig att Karin blev den som tog vid, att skriva vidare på Millennium-serien, liksom spelet bakom kulisserna där förlagen ska försöka få förtroendet från rättighetsinnehavarna. De tog också upp hur deras samarbete började och hur fort det hade gått från färdigt manus till en färdig utgåva med Karin Smirnoffs debut, Jag for ner till bror.

Dagen rundades av med ett panelsamtal med i stort sett alla deltagare där också publiken kunde ställa sina frågor.

Nöjda deltagare

Enkäten efteråt visar att besökarna över lag var nöjda eller mycket nöjda med dagen som helhet. Vad som särskilt lyftes var gruppindelningen som gjorde för besökarna, att de kunde fortsätta att samtala också under lunchen där de var indelade för gemensam sittning. Flera var också positiva till att få lära sig mer från Tuva Haglunds forskning, Bladvändarnas bidrag och Karin Smirnoffs deltagande. I skrivande stund håller arrangörerna i Göta litteratur just på att bestämma inriktning och tema för kommande litteraturdag, troligtvis den 15 oktober 2026. Intressant kommer det bli, lovar vi redan nu.

TEXT: PETER ÅKESSON

Biblioteksutveckling Östergötland

Tuva Haglund, forskare.

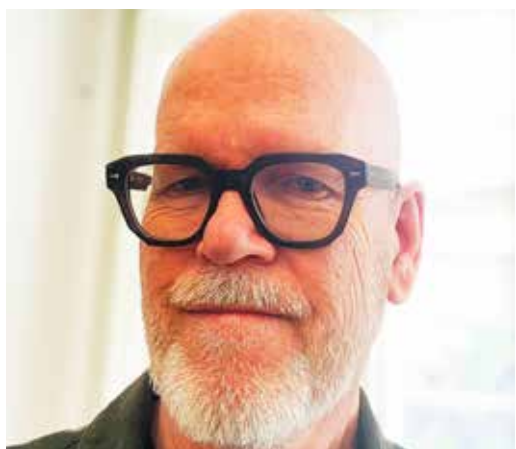
Lotta Olsson, kulturskribent.

Kristoffer Leandoer, författare.

Karin Smirnoff, författare.

Jonas Axelsson, förläggare.

Cecilia Kirschsteiger och Sara Magnusson, poddare.

Läsfrämjande, språk och mode

BOXHOLM

Boxholms bibliotek fick projektet "Mer läsning i Boxholm" beviljat av kulturrådet för 2025, där fokus varit på läsfrämjande. Olika metoder att arbeta med det är att väva in läsfrämjandet i skapande eller aktiviteter som relaterar till en kreativ skapelseprocess som rollspel, film och spelprogrammering.

Vi såg bland annat filmen Agnes Cecilia, en sällsam historia. De ungdomar som ville hade fått läsa boken innan. Att jämföra filmen med boken den är baserad på är ett bra sätt att föra ihop de båda medierna. Det blev även en bra grund för vidare diskussioner.

Under internationella ungdomsdagen 12 augusti anordnade biblioteket en heldag med olika läsfrämjande- och skapande aktiviteter för deltagarna, till exempel boktips utomhus med hembakad kladdkaka och glass. Mycket sol och (tyvärr) getingar!

Kärleksbekymmer och Harry Potter

Under sommaren anordnades aktiviteten Naturmåleri med ljudbok. Vi tog våra stafflier och färger, begav oss ut i skogen och satte upp en högtalare. Sedan målade vi naturmotiv medan ljudboken "Bete sig" av Linda Jones spelades i bakgrunden. Fokuset var maximalt. Som paus mumsade vi på jordgubbar och drack festisar.

Hösten blev en riktig pysselsäsong på biblioteket! Detta efter önskemål från våra ungdomar. Vi startade upp Librafika, en aktivitet där ungdomarna kommer till biblioteket direkt efter skolan, äter mellanmål, umgås och sedan pysslar tillsammans. Här pratas det om allt från skolan, kärleksbekymmer, Harry Potter och julböcker till vilken musiker som är bäst. Under dessa tillfällen är ungdomarna med och bestämmer kommande aktiviteter, som under hösten 2025 fokuserades kring pyssel och skapande.

Egengjorda spel

En annan aktivitet vi erbjudit ungdomarna under hösten var spelprogrammering. Vi anlätade spelpro-

Läsfrämjandet
har vävts in i olika
skapande aktiviteter.

grammeraren Johannes Ahlström som under fyra tillfällen programmerade spel med ungdomarna. Efter varje tillfälle kunde ungdomarna gå hem med ett egengjort spel i datorn. Vi använde oss mestadels av Scratch men testade även på lite programmering i Unity. Parallellt med programmeringen höll författaren Thilion Strömberg i Story-Writing, där ungdomarna fick verktyg att sedan kunna skapa spel utifrån sina egna berättelser. Allt avslutades med en gemensam spelkväll där vi och allmänheten testade de nyskapade spelen.

Det har varit ett händelserikt år för ungdomarna i Boxholm, och vi hoppas att året 2026 blir minst lika händelserikt och roligt!

Bokstund på andra språk

Under året har vi haft bok- och läsfrämjande aktiviteter på arabiska och tigrinja för barn som har dessa språk som sitt modersmål. Syftet med aktiviteterna är att stödja barnens språkutveckling både i svenska och i deras modersmål. Genom att stärka modersmålet skapar vi bättre förutsättningar för barnens lärande, identitetsutveckling och delaktighet i samhället.

Bokstund på andra språk ger barnen möjlighet att möta litteratur på både svenska och sitt eget språk i en trygg och stimulerande miljö. I samband med bokstunderna erbjuder vi även kreativa aktiviteter som pyssel, målning och schack, samt andra stimu-

I samband med bokstunderna erbjuder vi även kreativa aktiviteter som pyssel, målning och schack, samt andra stimulerande inslag.

Att jämföra filmen med boken är ett bra sätt att föra ihop de båda medierna.

Efter varje tillfälle kunde ungdomarna gå hem med ett egengjort spel i datorn.

Under klädbytdagen anordnade vi en modevisning på temat återbruk och retro.

lerande inslag, vilket också är uppskattat av barnen.

Utan våra engagerade och kunniga volontärer skulle vi inte kunna genomföra aktiviteterna, och vi ser positivt på det samarbete och den kontinuitet som vi nu har med dessa. Vi vill rikta ett stort tack till våra fantastiska volontärer för deras engagemang och värdefulla insatser!

Tema återbruk och retro

I samband med klädbytdagen i april anordnade vi en modevisning på temat återbruk och retro. Den yngsta mannekängen Alina hade med sig mamma, mormor, gammelmormor, mammas moster, mam-

mas kusin och mormors kollega från biblioteket.

Vi samlade ihop kläder från olika årtionden. Allt från gammelmormors kläder från 1960-talet, hemsytt i 70-tals hippiestil, till 80-talets axelväddar och avslutade med en riktig gräddbakelse till brudklänning, använd vid bröllop i Boxholms kyrka år 1993. Naturligtvis gick mannekängerna till tidsenlig musik. Sen är ju bara frågan om det var vi som deltog eller publiken som njöt mest?!

TEXT OCH FOTO: JULIA AFZELIUS, SICHENG YAN OCH MARIANNE HEDÅ
Boxholms bibliotek

"Tanterna" har sedan besöket på 400-årsjubileet vid Finspångs slott även haft sagostund på biblioteket och på flera fritidshem, gästspelat på jubileum i Ljusfallshammar, anordnat Julmys på huvudbiblioteket och på filialen i Rejmyre, samt besökt och haft sagostund på Centrumkyrkans kafé.

FOTO: LOVISA PIRSLIN

Finspångs tre små tanter

FINSPÅNG

Den 21 januari 2025 fick Finspångs bibliotek en inbjudan från kollegorna på Kulturhuset i Finspång om att delta i 400-årsfirandet av Finspångs Bruks privilegiebrev. Privilegiebrevet var daterat 25 juni 1625. Firandet bestämdes till 7 juni och tanken var en dag fylld av exempel från Finspångs 400-åriga historia. Vi på Finspångs bibliotek valde att gestalta Elsa Beskows "Tant Grön, Tant Brun och Tant Gredelin". Detta visade sig vara ett

lyckat grepp då stora som små drogs till "Tanterna". Det gav oss chansen att på ett nytt sätt marknadsföra biblioteket. Efter att tanterna gjort succé på 400-årsjubileet insåg vi att detta sätt att gestalta klassiska barnboksfigurer även utanför biblioteket är ett mycket bra sätt att nå ut och marknadsföra biblioteket till nya grupper. Så under hösten fortsatte vi att gestalta även andra karaktärer.

Mumin och Pippi

I början av september hade vi återigen ett samarbete med Kulturhuset, som är en nära samarbetspartner till oss. De hade bokat föreställningen "Mumin, My

Pippi firades som sig bör med ett riktigt stort kalas på biblioteket. Tommy, Annika och ca 350 biblioteksbesökare deltog!

FOTO: REGINA SVENSSON

I samarbete med Kulturhuset anordnade vi en Mumindag på biblioteket. Fascinerade besökare fick träffa såväl Lilla My som Snusmumriken. Vi har även läst sagan om "Mumintrollen och den osynliga gästen" på ett antal fritidshem under hösten.

FOTO: NATHALIE SVENSSON

och havet" för att fira att Mumin fyllde 80 år. På biblioteket anordnade vi därför också ett eget firande. De två evenemangen knöts samman av en tipspromenad som gick från Kulturhuset till biblioteket och lockade ca 200 besökare!

Pippis födelsedag

Förutom Mumin firade biblioteket även en annan 80-åring under hösten, nämligen Pippi Långstrump. Under och omkring barnboksveckan besökte "Pippi och Annika" ett antal förskolor och fritidshem i Finspångs kommun och läste för många barn. Självklart firade vi även Pippis födelsedag med ett

riktigt kalas på huvudbiblioteket, med skattjakt, fiskedamm och pyssel.

Sammanfattningsvis har vi märkt att detta sätt att arbeta med gestaltning i kombination med aktiviteter både på och utanför biblioteket gör att vi syns, hörs och ger oss nya möjligheter till kontakter och samarbeten. Trots att vi i detta steg gestaltat barnbokskaraktärer märker vi att även vuxna i alla åldrar reagerar med uppskattning och vi tänker att detta är något vi vill fortsätta att utveckla under 2026!

TEXT: CLARA NYSTRÖM

Finspångs bibliotek

Läsglädje istället för tvång

KINDA

När du ser eller hör ordet bibliotek tänker du förmodligen på ett rum med bokhyllor fulla med böcker. Men bibliotek är så mycket mer. Låt oss berätta: Vi gör några nedslag under 2025, med fokus på det nya och spännande!

Information och fakta kan du hämta från den tryckta boken, men även få muntligt från en person som berättar något intressant och lärorikt. Under 2025 har biblioteken i Kinda haft flera intressanta föreläsare som har berättat om olika ämnen. Vi har under året satsat på lunchföreläsningar i högre utsträckning, vilket har fallit väl ut. Författare, föreläsare från Folkuniversitetet, men även lokala förmågor. Tanken är att föreläsningarna ska vara relativt korta och kärnfulla, så att en kan ha möjlighet att äta sin lunch på plats och lyssna på den som pratar.

Första bokcirkeln

Vintern 2024-2025 provade vi i Kinda att starta en bokcirkel på temat science fiction. Det är för oss ett nytt område, men som visat sig vara framgångsrikt. Så till den grad att det blivit en bokklubb som ännu fortsätter att locka. Särskilt roligt är att gruppen unga vuxna män tilltalats av konceptet och utgör merparten av deltagarna, som varierat mellan 6–8 personer under året som gått. Åldersspannet sträcker sig från 16 till 66 år. För ungdomarna är detta första kontakten med en bokcirkel, och den har ändrat förutfattade meningar om läsning sedan skoltiden. Lästvång har bytts ut mot läsglädje. Med sju böcker bakom oss fortsätter vi vidare in med bokklubben genom 2026!

Till eftervärlden

Under dansens vecka fick biblioteket ta del av en koreograferad hörlursupplevelse med namnet "Jag tänker på dig", med biblioteksrummet som arena. Mellanstadieelever och allmänheten fick möjlighet att uppleva biblioteket på ett helt nytt sätt. Små, små meddelanden lämnades kvar i böcker till eftervärlden. Känslan efteråt var rofylld och magisk.

Emil Thuresson berättar om Kisas historia. Vi har satsat på lunchföreläsningar i högre utsträckning än tidigare.

Ett annat spännande inslag i år var att våra feriearbetare under sommaren fick arbeta som läsambassadörer. De fick vara läsande förebilder för våra yngre medborgare, både på förskola och fritids. Utöver bokläsning som aktivitet ingick fotbollsspel, lek och mellishäng. Det blev träffar som barnen längtade efter.

Källkritik och demokrati

Som flera andra Götabibliotek har vi haft vandringsutställningar hos oss under året. Både utställningen "Bamses källspanare" och utställningen "Välkommen in!" fick ta plats i vår utställningshall i Kisa under december månad. Två utställningar som vi tyckte var viktiga att få in i vårt utställningsschema. Temat var källkritik och demokrati, som fick upp-

Biblioteksinformatören Matilda Henriksson sitter i utställningen Välkommen in! I bakgrunden syns Bamseutställningen. Två utställningar om källkritik och demokrati med olika målgrupper.

levas och läras interaktivt. Vi bjöd in kommunens skolor till guidningar och fick ett stort genomslag bland klasserna. Denna form av guidningar till våra utställningar var något som kändes nytt för oss på biblioteket. De flesta i personalstyrkan blev involverade på ett eller annat sätt och vi fick alla gå igenom materialet och hjälpas åt att ta fram ett upplägg som fungerade för oss. Utmanande och spännande på samma gång. Eftersom utställningarna riktade sig till olika målgrupper så kunde vi anpassa våra guidningar efter besökarnas åldrar och därmed få en större bredd. Vi hoppas att alla besökare fick med sig något nyttigt och tänkvärt därifrån.

Guldkant på tillvaron

En rolig effekt av att ha utställningarna på bibliote-

ket är hur det pratats om dem. Utställningarna har varit möjliga att besöka under bemannad öppettid, det har många familjer gjort, och vissa flera gånger. Utställningarna har också uppmärksammats av våra politiker med en uppmaning om att besöka dem, vilket är väldigt roligt.

Överraska besökarna

2025 har varit ett intressant år, med allt från vardag till höjdpunkter. Att kunna låna böcker på sitt lokala bibliotek är en självklarhet, men allt däremellan vill vi överraska våra besökare med intressanta och spännande upplevelser som ger en guldkant på tillvaron!

TEXT OCH FOTO: LISELOTT SEBRING

Kisa bibliotek

Bibliotekens roll i demokratin

LINKÖPING

Enligt bibliotekslagens ändamålsparagraf ska biblioteken verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Men vad är det vi som bibliotek ska verka för eller främja egentligen?

Idéer om demokrati och bildning hänger tätt samman och brist på bildning har varit ett av huvudargumenten för att begränsa vilka som betraktas som röstberättigade i en demokrati. Men kopplingen mellan demokrati och bildning har även använts som ett argument för att utbilda och bilda en större del av befolkningen. Här har sockenbibliotek, arbetarbibliotek och folkbibliotek spelat en stor roll i den svenska historien.

Mötesplats för kultur och reflektion

Samhället möter delvis nya utmaningar idag, men folkbibliotekens uppdrag och bidrag till det demokratiska samhället ekar genom historien. Biblioteken ska bilda befolkningen och utvidga redan vunna kunskaper. Biblioteken står för kvalitet och bidrar samtidigt till läslust som ger tillgång till perspektiv. Vi lär oss om andras livsöden genom litteraturen, både genom skön- och facklitteratur. Kontinuerlig läsning utvecklar och upprätthåller läsförmågan och ger oss förmågan att värdera och processa större mängder information. Bibliotek är inte bara en plats för böcker – de är även mötesplatser för kultur och reflektion.

Studiecirkel om demokrati

Biblioteksverksamheten i Linköping ska enligt Biblioteksplanen bidra till kunskapsutveckling och fri åsiktsbildning. Men det går även att läsa att biblioteket ska bli en mer aktiv arena för möten i demokratisk anda och offentliga samtal.

För att bättre kunna arbeta med uppdraget identifierade biblioteksledningen ett behov av att internt diskutera bibliotekets plats och roll i samhället. Med inspiration från Stockholms stadsbiblioteks studie-

Biblioteket ska bli en mer aktiv arena för möten i demokratisk anda och offentliga samtal.

cirklar tillsattes en arbetsgrupp.

Studiecirkel startade upp under 2025 och kommer att pågå under 2026. Varje grupp består av 10–12 medarbetare som träffas vid fyra tillfällen, vardera två timmar långa. Inför varje träff finns det material att läsa eller att lyssna/titta på, bland annat Sofia Näsströms "Demokrati: en liten bok om en stor sak", och diskussionsfrågor.

Återkoppling från deltagarna

Överlag har deltagarna varit positiva till studiecirkeln. Många uppskattade att de äntligen fick avsatt tid att prata ordentligt om bibliotekets uppdrag. Men en del hade haft svårt att hinna förbereda sig ordentligt då läsmaterialet inför tillfällena upplevdes som omfattande. Arbetsgruppen kommer inför kommande tillfällen se över materialet och också tydligare påminna deltagarna att förbereda sig i god tid. Medskick till andra bibliotek är att studiecirkeln, liksom i Linköping, ska prioriteras av ledningen och att personalen behöver få tid till både förberedelser och genomförande.

TEXT: TOMMY JANSSON OCH IDA ÅBERG

FOTO: KIM EKERSTAD

Linköpings stadsbibliotek

Studiecirklar om demokrati startade upp under året. På bilden Ida Åberg, Nea Hermansson och Tommy Jansson.

Studiecirkelns fyra träffar

---

1. Demokrati och bibliotekets roll

Under det första tillfället diskuterar vi demokrati utifrån Sofia Näsströms bok. Vi tittar sedan på bland annat bibliotekets roll i samhället och hur den uttrycks i bibliotekslagen och dess förarbeten.

2. Kommunal styrning – “Kommunen har bestämt”

Träffen fokuserar på hur en kommun styr sin verksamhet och då också biblioteket. Syftet är att skapa en förståelse för den kommunala styrkedjan och hur det påverkar vårt arbete. Vi lyfter även fram hur det regionala samarbetet inom Götatabiblioteken påverkar verksamheten.

3. Det digitala medborgarskapet

Här funderar vi på vilken roll biblioteket har i det digitala medborgarskapet och i förhållande till demokratiuppdraget. En av diskussionsfrågorna är på vilket sätt vi tror att utvecklingen av AI kommer att påverka samhällets syn på demokrati, bildning och lärande?

4. Linköpings stadsbiblioteks demokratiska samtal

Den avslutande träffen knyter samman de tidigare träffarna och blickar framåt. Vi pratar om hur Linköpings stadsbibliotek mer konkret kan utveckla sitt demokratifrämjande arbete.

"Kom in!" – en spegling av barnen

MJÖLBY

Hur smakar ett ord?
Vad är lögn och
sanning i en text?
Hur ser barnens
berättelse om
biblioteket ut i bild?

Nu är den invigd med tal, dans och bandklipping, salta skruvar och skål i bubbelvatten, bibliotekets stora målning "Kom in!"

Under våren målade Emma och Lisen Adbåge sista penseldragen på den nästan 6x2 meter stora målningen döpt till "Kom in!" på Mjölby biblioteks barnavdelning. Den är en del av ett större projekt där vi använt oss av olika UX - metoder för att fråga barn i 10-12 års åldern som besöker biblioteket vad de tycker om barnavdelningen. De fick på olika sätt beskriva hur de använder biblioteket, vad de tyckte om, saknade och vad som kändes viktigt med biblioteket som plats. Det ledde till förändring i biblioteksrummet. Vi möblerade om, köpte in nya möbler och bestämde oss för att göra en väggmålning.

Barnens berättelser

Vi frågade Emma och Lisen, lokala och internationella barnboksförfattare och illustratörer, som vi vet lyssnar mycket på barn och skildrar deras tankar och känslor. Kunde de ta det barnen berättat och göra en stor målning av det på barnavdelningen? Svaret blev ja!

Emma och Lisen har varit här som barn, och därför finns också deras minnen av biblioteket i målningen. De fick ett material att utgå ifrån med intervjuer med barnen, svar från vår tyck-till-vägg och andra observationer. Vi tog inspiration från färgerna som finns på vår barnavdelning och sen var de i gång!

Emma och Lisen ritade och målade under biblio-

tekets öppettider. De bjöd in barnen till att rita egna ord att smaka på i burken med ord och att få sina händer avmålade i målningens handbok. Målningen är också skapad utifrån barnkonventionens artiklar om barns rätt till kultur och att få uttrycka sina åsikter.

Många barn berättade att de tycker om att spela dator på biblioteket, det översattes i brädspelsfigurer och tärning för att teknik som är i ständig förändring kan lätt göra verket daterat. Två tekniska inslag fick ändå vara med. Väggtaget, för att illustrera det viktiga i att kunna ladda sin mobil på biblioteket. Hörlurarna, för öronläsning och för att biblioteket både är en social plats och en plats där man kan få vara ifred.

Handlar om samtiden

Vi är så glada att Emma och Lisen tog hand om barnens tankar kring biblioteket! Konstverket ska få leva, genom att det används tillsammans med barn och vuxna för att kliva in i bok- och bildvärldar. Allra viktigast är nog avtrycket som barnen och Emma och Lisen gjort i biblioteket, en berättelse om vår samtid.

TEXT: EMMA ALFREDSSON

FOTO: CLAS ÄLGENÄS OCH KAROLINA HALLÉN

Mjölby bibliotek

Emma och Lisen Adbåge målar de sista penseldragen på den nästan 6x2 meter stora målningen döpt till "Kom in!".

Anna Hagelin, Emma Adbåge, Lisen Adbåge och Emma Alfredsson.

Målningens utveckling dokumenterades också i en utställning.

Projektet DigiLibra tar avstamp i hur äldre kan få bättre förutsättningar att ta del av och delta i det allt mer digitaliserade samhället.

Att ge möjlighet till lika villkor

MOTALA

Motala bibliotek har sedan 2024 deltagit i Erasmus+-projektet DigiLibra tillsammans med huvudbiblioteket i Ravenna, Italien. Projektet tar avstamp i en aktuell samhällsfråga: Hur vuxna medborgare – särskilt äldre och personer med invandrarbakgrund – kan få bättre förutsättningar att ta del av och delta i det allt mer digitaliserade samhället. Biblioteken lyfts här fram som centrala resurser för lärande, tillgänglighet och demokratiskt deltagande.

I många lokalsamhällen finns ett tydligt behov av trygga referenspunkter där invånare kan få stöd i sin digitala vardag. Genom att kombinera tillgång till digitala verktyg med ökad kunskap om hur digital kompetens bäst kan stärkas, kan biblioteken fungera som nav för utbildning och vägledning. För personer som saknar egna digitala resurser innebär detta en möjlighet att delta på lika villkor – något

Syftet med enkätundersökningen var att ta reda på vilka typer av kurser som efterfrågas och vilka digitala kunskapsluckor som finns.

som i dag är en grundläggande demokratisk förutsättning.

Vilka kunskaper saknas?

Inom projektets ramar har Digilaget på huvudbiblioteket genomfört en enkätundersökning riktad till projektets målgrupper. Syftet var att ta reda på vilka typer av kurser som efterfrågas och vilka digitala kunskapsluckor som finns. Resultaten har legat till grund för planering av praktiska insatser i form av kurser, föreläsningar och andra aktiviteter. Som en del av arbetet genomfördes även ett studiebesök på Kungsbacka bibliotek, för att se hur de har arbetat med att stärka den digitala kompetensen hos sina kommuninvånare.

Kort därefter reste projektgruppen till Ravenna för att träffa våra italienska samarbetspartners. Staden, som en gång var huvudstad i det västromerska riket,

Projektgruppen reste till Ravenna för att träffa våra italienska samarbetspartners.

Besöket gav en inblick i hur Ravennas bibliotekarier arbetar för att stödja invånarnas digitala delaktighet.

erbjuder en stark kontrast mellan historiskt arv och samtida utveckling. Utöver mötet med stadens välkända mosaikkonst gav besöket en inblick i hur Ravennas bibliotekarier arbetar för att stödja invånarnas digitala delaktighet. Under tre intensiva dagar deltog projektgruppen i föreläsningar och workshops med fokus på tillgängliga medier och bibliotekens roll i att möta behoven hos äldre och invandrare. Erfarenheter och resultat från enkätundersökningarna presenterades och diskuterades, liksom vilka åtgärder som var realistiska att genomföra i praktiken.

Säkert internet

Efter hemkomsten till Sverige omsattes projektets erfarenheter i konkreta aktiviteter. Digitala kurser startades på Via Ekenäs, där SFI-undervisning bedrivs, och under oktober och november visades den

turnerande utställningen "Välkommen in" på Motala huvudbibliotek. I samband med utställningen arrangerades guidade visningar med fokus på källkritik, desinformation och hur internet kan användas på ett säkert och medvetet sätt. På biblioteket har vi även anordnat tematräffar med fokus på bland annat lösenord, e-handel samt mer generella frågor kring det digitala vardagslivet.

Gett oss möjligheter

En bit in i 2026 fortsätter projektet, med flera tematräffar och digital hjälp på Via Ekenäs. Projektet har gjort det möjligt för oss på Motala bibliotek att utveckla vår digitala verksamhet och se vad våra kommuninvånare behöver.

TEXT OCH FOTO: KLARA WIKMAN

Motala bibliotek

Bokbussen har blivit något mer

NORRKÖPING

Ar 1951 skaffade Norrköping som en av de första kommunerna i Sverige sin första bokbuss. En begagnad trafikbuss som inreddes med bokhyllor. Förvisso oerhört tjugig, men illa lämpad för biblioteksverksamhet. Sedan dess har det hänt en hel del och Stadsbiblioteket har hittills haft sju bokbussar – fram tills i juni då vi under festliga former invigde den åttonde. Kulturskolan stod för musiken, det hölls tal och ordnades tecknarworkshops och barnteater. Efter fyra år av idogt upphandlingsarbete och mängder av byggmöten i Billesholm präglade av skånsk språkförbistring var lyckan förstas total!

Ett rullande konstverk

Till skillnad från föregående bokbuss som mest liknade ett dystert militärfordon är den nya biblioteksbussen ett färgsprakande konstverk med en exteriör signerad Norrköpingskonstnären Linden Carter. Och buss förresten, det är det ju inte, trots namnet. Istället är det en lastbil med både tillgänglighetsanpassad bakgavellyft och utskjut som möjliggör ökade satsningar på programverksamhet. I utfällt läge förvandlas biblioteksbussen plötsligt – likt en Transformer, för att använda en ung besökares terminologi – till en jättelik gymnastiksal. En smärre överdrift förstås men klart står att den nya biblioteksbussen med anledning av sin storlek tillåter fler simultana besökare och en helt annan verksamhet än tidigare. Därav namnbytet från bokbuss till biblioteksbuss. Ett bibliotek rymmer ju så mycket mer än bara böcker.

Svalkande sommarturer

Under sommaren var det dags för de första turerna. Arkösund, badplatsen i Sandviken, Folkparken och Navestad förärdades de första besöken enligt rullande schema under hela juli månad. Under stoppen ordnades sagostunder och det omåttligt populära pysslet "Vik och färglägg din egen biblioteksbuss". Sällan har vi haft så mycket besök

Den nya biblioteks-
bussen tillåter fler
samtidiga besökare
och en helt annan
verksamhet än
tidigare.

som under sommaren 2025. Köerna för att komma in var, med biblioteksbusmått mätt, stundvis långa och vi väckte helt klart uppseende på vägarna. Säg ska även att det var en ovanligt varm sommar och vi gladdes enormt åt en faktiskt fungerande luftkonditionering. Besökarna däremot imponerades mer av biblioteksbussens storlek och konstnärliga gestaltning. Märkligt.

Vardag och bokningsbara fredagar

Efter sommarens specialurer infann sig plötsligt vardagen med ordinarie körningar till ett fyrtiotal förskolor, fem landsbygdsskolor och ett trettiotal allmänna kvällshållplatser runt om i kommunen. Från Vånga i väst till Kättinge i öst, från Norsholm i söder till Simonstorp i norr. Varannan fredag har dessutom varit "bokningsbar" för förskolor som erbjudits teaterföreställningar och sagostunder på plats i biblioteksbussen. Även dagliga verksamheter har besökts för att delta i programaktiviteter – något vi kommer att satsa ytterligare på framöver. Bakgavellyften, det plana golvet och utskjutet som breddar fordonet med 1 meter ger oss möjlighet att även bredda vårt målgruppsfokus. Att biblioteksbussen dessutom utrustats med en välljudande soundbar och nedfällbar bildskärm gör förstås inte saken sämre. I pipen är att arrangera allt ifrån babydisco,

Den nya biblioteksbussen är ett färgsprakande konstverk. En lastbil med både tillgänglighetsanpassad bakgavellyft och utskjut som möjliggör ökade satsningar på programverksamhet. På bilden är Biblioteksbussen i Vinterköping söndagen 1:a advent.

filmvisningar och teater till evenemang för äldre och personer med funktionsvariationer.

Värmande vinterturer

I skrivande stund är det december och vi kan glatt konstatera att antalet utlån och besök under året har ökat med 20 procent respektive 70 procent. Inte minst kan vi även glädjas åt att den vattenburna golvvärmen skänker ett behagligt inomhusklimat. Aldrig mer minusgrader, mössor och vantar i lånedisken. Men återigen, besökarna tycks märkligt nog imponeras mer av biblioteksbusens storlek och konstnärliga gestaltning.

TEXT OCH FOTO: ANDREAS ANDERSSON
Norrköpings stadsbibliotek

Bokningsbara fredagar. Denna gång teater vid en förskola i Svärtinge.

Bokcirklar, bastu, bio och böcker

SÖDERKÖPING

Alla år är väl bokcirkeln år för ett bibliotek, men vi vågar nog påstå att det var lite extra mycket bokcirkelår i Söderköping 2025. Att träffas och prata om gemensam läsning är ju förstås inget nytt. Att hitta spåren av den allra första cirkeln visar sig däremot vara alldeles omöjligt, men efterforskningar visar att bokcirkeln "Tolfvan" varit aktiv sedan slutet av 1800-talet. Om de fortfarande är aktiva är dock höljt i dunkel, vilken väl är som det ska eftersom de också definierar sig som ett hemligt sällskap, klär sig enbart i frack och innehar titlar såsom "Omutlige förste revisorn" och "Högst upplyste kanslern".

Världens äldsta bokcirkel?

En bokklubb i ungefär samma ålder finns i USA. The Women's Reading Club of Mattoon träffades första gången 1877, och är enligt uppgift fortfarande aktiva. 1800-talet var på många vis en blomstrings-tid för litterära sällskap i olika former, men den som titulerar sig "världens äldsta bokklubb" grundades 1764. Enligt sin egen FAQ så diskuterar The Dalton Bookclub dock mycket sällan böcker på sina möten och läser inte heller samma bok samtidigt, så frågan är om de verkligen kan kvala in på prispallen för världens äldsta bokcirkel. Nåja, åter till Söderköping!

Våren 2025 startade med Bokcirkel för morgon-pigga, som vid det laget hunnit bli en lördagstradition. Den som stod ut med att vakna tidigt på en lördag kunde dyka upp klockan 9, en timma innan öppning, för en stunds boksamtal och förmiddags-fika. Bokcirkelåret 2025 inleddes på detta vis med Marieke Lucas Rijnevelds Obehaget om kvällarna.

Egen bokcirkel

Just denna titel leder oss osökt in på en annan bokcirkel på Stadsbiblioteket Stinsen, nämligen personalens egen! Med regelbunden oregelbundenhet tar vi oss i kragen och bokcirklar kring det vi är sugna på, och Obehaget om kvällarna var just en sådan. Min personliga favorit var dock när vi sågs i stadens

oas Örtagården och läste och pratade om Hela Konkarongen av Laura Ruohonen, illustrerad av Linda Bondestam. Har du ännu inte släpat ut dina kollegor i spenaten tillsammans med en underbar högläsning-bok på rim, i sällskap av gott fika, så är detta ditt tecken att omedelbart planera in det. Här kan vi också få det sagt – glöm inte bort att det är jättekul att bokcirkla om barnböcker även om du är vuxen!

Tove och bokcirkelbio

Det skulle visa sig att just bokcirklar på nya platser var något av ett ledord för våren 2025. Vi tog bland annat med bokcirkeln till biografen, då vi för första gången testade Bokcirkelbio. Det råkade sig så att Tove Janssons alldeles underbara roman Sommarboken filmatiserats, så vi passade på att slå oss samman med den lokala biografen. Kvällen började på biblioteket med en välfylld bokcirkel, och när vi var färdigpratade gav vi oss gemensamt av till bion. Efter filmen samlades vi igen över en fika och klu-rade på vad vi tyckte om filmatiseringen. Betygen sträckte sig mellan underbart och katastrofalt, vilket väl ändå är ett tecken på en innehållsrik kväll!

Basturelaterade texter

Till nästkommande bokcirkel skulle vi hamna ännu längre bort från Stinsenhusets trygga väggar. Denna gång hamnade vi nämligen ända ute i skärgården, där vi ägnade oss åt korvgrillning, kallbad och bastu. Det var mitt i Eurovisiontider och humorgruppen KAJ låg högt på topplistorna med dunderhiten Bara bada bastu. Och vad ska två bibliotekarier och en bokhandlare som älskar alliteration då göra annat än att anordna evenemanget Bara Bada Bastu och Bokcirkel? Så bastu och bokcirkel fick det bli! Vi valde ut ett antal basturelaterade texter som vi läste högt vid Östersjöns strand, till ljudet av kluckande hav och doften av grillkorv. De som ville fick självklart testa litteraturen i praktiken och kliva ombord på bastuflotten!

Böcker med tilltugg

Bokcirkelvåren gled så över i sommar och när hösten sedan kom blev det åter dags att läsa tillsammans. Vi inleddes hösten med Bokcirkelkväll med

Bibliotekarie Susanna Lönnqvist i samtal med författarduon Susanna Lundell och Pernilla Rönnlid, som står bakom boken Soppor och Samtal.

Karolina Nilsson, Anders Karlin och Susanna Lönnqvist är trion i Bara Bada Bastu och Bokcirkel.

soppor och samtal. Vid det här laget var arrangörsguppen, bestående av biblioteket och Söderköpings bokhandel & Antikvariat, riktigt världsvana och fortsatte sin litteraturverksamhet på lokal!

Soppor och samtal

I samråd med restaurangen Håll Bar & Kök fick vi utrymme för en kväll där vi bjöd in författarduon Susanna Lundell och Pernilla Rönnlid som står bakom boken Soppor och Samtal. De berättade om boken, gav goda tips om alltifrån böcker, samtalsämnen till tilltugg. Alltmedan gästerna förstas avnjöt en riktigt god soppa! Vi smög också in ett litet mingel under kvällen där man fick intervjua varandra, något vi av tidigare erfarenhet vet har lett till åtminstone en ny bokcirkel! För att riktigt sätta bokcirkeln i fokus lanserade vi också tre öppna bokcirklar spridda över hösten. Klart mest populär var cirkeln som skulle läsa Väggen av Marlen Haushofer och träffas på Söderköpings Bokhandel & Antikvariat. Bibliotekarierna vill dock mena att bokhandlaren har en orättvis fördel med sin mysiga lokal och att det inte alls handlar om en popularitetstävling.

Vi provade också på konceptet Silent Book Club,

alltså möjligheten att en helt vanlig vardag kunna komma och läsa ostört i grupp. Det blev 45 minuters läsning följt av en stunds fika och samtal. Här var uppslutningen varierad, men vi kunde konstatera att 45 minuters aktiv läsning utan störande moment var en alldeles underbar upplevelse i en värld som definieras av ständiga aviseringar, snabba nyheter och multitasking.

Den Magiska bokcirkeln

Många av årets cirklar har varit knutna till vuxna deltagare, men inte alla. Under hösten 2025 sjösatte Ingrid, som jobbar med litteratur och aktiviteter för barn och unga, den Magiska bokcirkeln. Dit bjöd hon in mellanstadiebarn som gillar mystiska, spännande och läskiga böcker. Gensvaret blev överväldigande! På rekordtid var cirkeln fulltecknad och till våren 2026 kommer två cirklar träffas parallellt för att alla som vill ska kunna vara med. Ett alldeles underbart sätt att avsluta bokcirkelåret 2025 på!

TEXT OCH FOTO: KAROLINA NILSSON

Söderköpings bibliotek

En bokstartare läser för ett barn på en bokpicknic i parken.

En trygg plats för barn och vuxna

TRANÅS

Klockan är 8.45, en blöt torsdag strax före jul. Jag och Maja smyger runt på biblioteket, vi dukar upp små lussebullar, klämmisar, te och kaffe.

På golvet ställer vi fram lysande kuber i olika färger och juliga pekböcker. Några Bokstart-broschyrer placeras ut. Lugn musik i bakgrunden. Men så – pang! – försvinner stillheten och barnavdelningen fylls av sju barn under ett år och deras vuxna.

Vi samlas på mattan och sjunger, rimmar, ramsar, läser, babblar, snubblar, kryper, fikar, skriker... Ja, barnavdelningen lever verkligen!

Vi berättar om Bokstart för några vårdnadshavare som inte besökt oss tidigare, och de är nyfikna. Familjerna småpratrar, de delar med sig av sina vardagliga funderingar kring livet med småbarn.

Någon jagar sin ettåring vid faktaböckerna, någon annan ammar i en soffa. Vår barnavdelning är en mötesplats som ger mer än bara ett möte med böcker.

Läsinfrastruktur

I Bokstart Tranås samverkar biblioteket med Öppna förskolan/Familjecentralen, BHV och tre stycken kommunala förskolor. Jag är projektledare och för mig är mötet med familjerna det viktigaste och roligaste i mitt uppdrag. Jag har tillsammans med mina kollegor i de olika verksamheterna under hösten 2025 kommit igång med olika insatser för familjer med barn 0-3 år.

Förutom konceptet "Bebishäng", som jag berättade om inledningsvis, gör vi bland annat besök på Öppna förskolans träffar och informerar om små barns språkutveckling, vi ger bokpåsar med gåvoböcker till barn som skolas in på förskolorna, vi bjuder in familjer till individuella Bokstartsträffar med hjälp

Full aktivitet i ett hallbibliotek på en av Bokstarts-förskolorna.

I bebishängets pekboksverkstad fick familjerna skapa egna pekböcker till sina barn, en del hade mejlat in personliga foton som de använde i böckerna.

av BHV och gästar APT på förskolor och möten för vårdnadshavare.

Tillsammans skapar vi en läsinfrastruktur som ger vårdnadshavare i Tranås många tillfällen att stärka sin roll som betydelsefulla vuxna som läser med sina barn.

Ny värld full av skatter

Parallellt med Bokstart arbetar jag som förskollärare och mina 13 år i förskolan är en trygg grund att stå på. Samtidigt är Bokstart något helt annat – här får jag växa i rollen som projektledare och lära mig bibliotekets språk, miljö och arbetssätt. Och mitt i allt detta finns den där känslan som slår det mesta: att få göra skillnad.

Jag har mött föräldrar som aldrig tidigare besökt biblioteket och nu möter en ny värld, full av skatter. Jag har mött förskollärare som inte vågar läsa "de fula orden" i barnböckerna och undrar hur de ska utmana sig själva i detta. Jag har mött vård-

nadshavare som inte hinner, orkar eller förstår varför högläsning är så viktig. Jag har byggt upp ett hallbibliotek på förskolan som fyllts med böcker som lånas ut i ett rasande tempo. Jag har läst tusen barnböcker och sett små ordpekarfingrar (tack för det fina begreppet Ann-Marie Körling) som fått visa vägen. Att det är mitt jobb att möta de här barnen och deras viktiga vuxna och förhoppningsvis få de att läsa mer - det är en dröm som blivit sann.

Våga vara på bibblan med bebis

Vid en utvärdering av "Bebishäng" skrev en förälder: "Bebishäng fick mig våga vara på bibblan med bebis på egen hand. Att alla är välkomna och man stör ej." Det är en kort återkoppling - men den säger allt om vad Bokstart och biblioteket kan vara – en första trygg plats, både för barn och vuxna!

TEXT: ELLEN ADBÅGE

Tranås bibliotek, Bokstart

Från rädsla till kreativitet – AI-café

VADSTENA

AI-caféet på Vadstena bibliotek startades av bibliotekarien Jonathan Cloix under 2024 och har under 2025 vuxit och blivit en populär mötesplats för att utforska AI.

Många människor känner sig osäkra på AI. De ser oftast dess negativa sidor och hur det kan påverka dem. Jonathans roll är att skapa säkerhet och visa på positiva sidor och vad vi kan använda AI till.

– Jag hör om AI överallt men jag vet ingenting om det. Kan du förklara vad det är? Det är den vanligaste frågan folk ställer, säger Jonathan.

Ett AI-café brukar ofta starta med att Jonathan ger en liten introduktion om vad AI är. Det är framförallt generativ AI som står i fokus på caféerna, det vill säga den typ av AI som med hjälp av insamlade data kan skapa nytt material, exempelvis text, ljud och bild utifrån en prompt. Jonathan menar att det är lätt att man pratar lite slentrianmässigt om AI. Det har blivit ett trendord och kan för många kanske framstå som ett lite flummigt begrepp. Därför är det viktigt att vi vet vad det är vi pratar om när vi pratar om AI.

Etiska frågor

En stor del av tiden under caféerna går åt till att prata om etiska frågor.

– Många är rädda för att bli lurade och för att professionella yrkesgrupper ersätts, exempelvis inom medicin eller på bibliotek, fortsätter Jonathan. Då är det viktigt att påminna om att AI inte kan ersätta exempelvis en läkare eller advokat. AI kan ge stöd men kan också ljuga eller sprida felaktig information.

En annan fråga som diskuterats på caféerna är var informationen som AI-programmen tränas på kommer ifrån, och vad som händer med informationen som man själv delar med sig av när man skapar en prompt.

Deltagarna testar

Den kanske mest uppskattade delen av caféerna

Jonathan Cloix roll är att skapa säkerhet och visa på AI:s positiva sidor och vad vi kan använda tekniken till.

är när deltagarna själva får testa på att skapa med hjälp av AI. De har exempelvis skapat bilder, film, skrivit fortsättning på en bok och testat på att skapa en sång om Vadstena bibliotek. Jonathan tror att detta är ett bra sätt att närma sig AI på.

– När man själv skapar med hjälp av AI förstår man att det inte är magi. Man måste veta hur man ska använda ett AI-program och hur man ska skriva en prompt på rätt sätt för att få ett bra resultat.

Två gånger per termin

AI-caféet har blivit ett populärt evenemang som hålls cirka två gånger per termin på Vadstena bibliotek.

– Utvecklingen inom det här området går väldigt snabbt så jag uppdaterar innehållet inför varje tillfälle, säger Jonathan.

TEXT OCH FOTO: CAROLINE NORDH

Vadstena bibliotek

OBS! Detta är inte ett dokumentärt fotografi. Vi bad Chat GPT läsa texten till vänster och skapa en AI-genererad illustration till artikeln. De verkliga deltagarna i kursen har testat att skapa med hjälp av AI och diskuterat båda faror och fördelar med tekniken.

Bokcirkel i Valdemarsvik januari 2026 - då runt ett fyrkantigt bord.
FOTO: ANNA LENA RESLOW

Fika. AI-bild skapad av Lina Schröck

Bokcirkeln har ingen bestämd form

VALDEMARSVIK

Ibland tar cirkeln form runt ett bord, eller hörs i ett radioprogram och ibland blir den något helt annat. I Valdemarsvik har vi under åren prövat olika sätt att mötas kring läsning och samtal. Cirkeln har fått växa och förändras i takt med sin samtid.

Bokcirkeln för de allra yngsta tar sin form genom nyfikna öron och öppna sinnen. Barnbibliotekarier har besökt förskolor, läst högt för barnen och lett aktiviteter som knyter an till bokens tema. I dessa möten kan en lek bli en del av cirkeln – där formen är fri och upplevelsen gemensam.

En cirkel blev ett radioprogram för elevers bok-samtal som sändes i en programserie. En ny form var lättläst bokcirkel tillsammans med SFI-elever. Där skapades gemensam läsning, samtal, möten och nya band över språkgränser. Tidvis har det också kommit föreningar som haft egna bokcirklar i biblioteket.

Ett möte mellan läsare

En cirkel behöver inte vara rund, den kan lika gärna ta form som ett möte mellan läsare runt ett rek-

tangulärt bord. Det är en sådan cirkel vi nu ska få veta mer om.

Tisdagen 6 oktober 2015 startade Anders Forsslund och intresserade låntagare upp två bokcirklar, en på dagtid och en på kvällstid. Sedan dess har samtalen under namnet bokkafé funnit sin form med en dagtidsträff per månad med kaffe, te och fikabröd som vi bjuder på. Marjut Strömmer, en av dem som varit med från början, berättar här i ett samtal med cirkelledare Anders Forsslund om sin syn på litteratur och vår bokcirkel.

Bokcirklar som kontaktskapande

Marjut blev glad då hon för tio år sedan som nyinflyttad upptäckte bibliotekets bokcirkel. Hon hade aldrig deltagit i en sådan och såg det som ett bra sätt att få kontakt och lära känna människor på orten. Marjut undrade också vem och vilka som kom på det här med bokcirklar. Efter lite googlande kom vi överens om att behovet nog uppstod i borgerliga hem och senare inom arbetarrörelsen där man ville diskutera litteratur för nytta och nöje.

Valet av bok

Hon uppskattar att cirkeln erbjuder en blandning av skönlitterära genrer, men saknar ibland tyngre

Marjut Strömmer uppskattar att hon i I bokcirkeln ofta får läsa något som hon antagligen aldrig skulle ha läst annars. FOTO: ANDERS FORSSLUND

litteratur som klassiker. Flera deltagare värdesätter den smalare litteratur vi får via Kulturrådets distributionsstöd och de tar gärna emot böcker som vi inte har plats för. Vi tycker båda att det är särskilt intressant att tillsammans välja ut en bok till nästa gång. Ibland bestämmer jag, vilket brukar uppskattas även om vissa emellanåt tycker att boken var för svår eller helt enkelt inte bra.

Marjut uttrycker det många deltagare säger: "Det innebär ju att man ofta får läsa något som man antagligen aldrig skulle ha läst i sitt liv annars! Man lär sig något nytt om andra kulturer, epoker och folk

i andra länder i andra tider." Vi anser att genre inte spelar någon större roll, det är innehållet, stilen som får en att leva i boken man läser och ger en stunds avkoppling, verklighetsflykt, nya tankar och insikter som vi i givande samtal diskuterar i vår bokcirkel.

Olika åsikter berikar

Mest spännande är att lyssna på de olika åsikter vi har. Vi ser det som en styrka att vi tycker olika och att man alltid lär sig något i ett öppet samtal om det man läst.

Hur många bör man vara i en bokcirkel? Jag tycker att idealet är fem, sex deltagare, annars kan det bli för många. Marjut håller inte riktigt med utan anser att man kan vara upp mot tio. Hon säger att det är bra att vi i Sverige räcker upp handen som i en skolklass när vi ska tala, så gör man inte i Spanien, där hon har bott. Det håller jag själv med om: ibland kan det bli väl stimmigt i gruppen när alla talar i mun på varandra.

Fika, litteratur och bastu

Vi upplever att det är bra att kombinera diskuterandet med att hålla i en kaffekopp och något gott att tugga på. Stämningen blir mer avslappnad, vilket främjar det öppna samtalet. Marjut önskar att vi satt kring ett runt bord för att kunna se varandra bättre. Sedan säger hon spontant: "Bland det bästa här i livet man kan göra är ju att läsa en bok eller bada bastu!". Cirkelledaren är böjd att hålla med.

TEXT: VALDEMARSVIKS BIBLIOTEK

Valdemarsviks bibliotek

Ordens och dansens förmåga

YDRE

Under året som gått har vi haft ett genomgående omedvetet tema, ett tema som bara blev. Poesi, dans och samtal, fyllda av känslan – du aldrig är ensam.

Vi ställde oss frågan i arbetslaget – vad vill vi lyfta från året som gått? Vad har landat extra mjukt inom oss? Vad tar vi med oss in i det nya året? Vad får leda vägen framåt?

Vi kunde snabbt enas om den röda tråden under året som gått – ordens och dansens förmåga att läka, föra oss samman, bekräfta och stärka oss. Vi är aldrig ensamma.

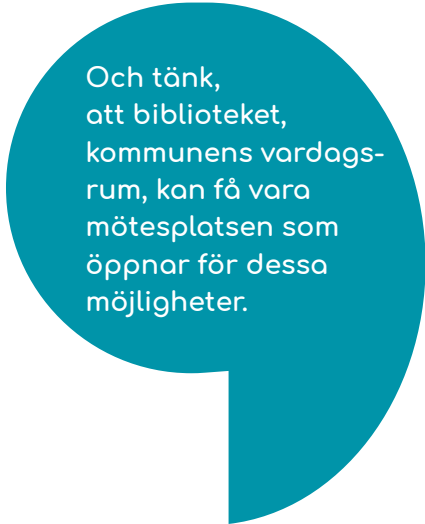
Sinnliga upplevelser

Influerade av året med våra kommunkoreografer, KOKO Ydre, och med ögonen för poesi likt ögonen för en nyfunnen kärlek, har vi under året varit med om många guldstunder på temat tillsammans. Som när vi för första gången fick prova dansstråket vid Lilla Udden i Rydsnäs, ett promenadstråk som omvandlats till sinnliga dans- och ljudupplevelser av KOKO, med hjälp av fem unga kommunanställda feriearbetare. Tårarna rann på oss alla, vilken befrielse att få röra sig i naturen, låta alla sinnen få finnas.

Faktaruta

KOKO kommunkoreograf är en möjlighet för invånarna i en kommun att möta danskonst på oväntade platser och i nya sammanhang. Det ger även en grupp danskonstnärer inspiration och utmaning att under ett ettårigt dansresidens sprida och förmedla dansupplevelser. Genom ett utåtriktat arbete i stor skala med danskonst, skapande och upplevelser får alla möjlighet att ta del av dansens kraft och uttryck. Region Stockholm startade KOKO Kommunkoreograf 2016 och projektet har sedan dess genomförts i ett antal kommuner. Aktiviteterna under projektnamnet KOKO YDRE genomfördes med stöd av Region Östergötland och Ydre kommun.

Och tänk, att biblioteket, kommunens vardagsrum, kan få vara mötesplatsen som öppnar för dessa möjligheter.

Orden tar plats

På Världspoesidagen anordnades en poesikväll på biblioteket, en kväll som stavas magi. Poesi som tolkades och förstärktes med dans och tonsattes med orgel, med en öppen scen där gammal som ung, med olika erfarenheter och bakgrund, fick berätta sina ord, med en sak gemensamt, från hjärtat. Här är vi tillsammans, orden möter vi tillsammans och vi låter dem landa, få ta den plats de behöver.

Eller som när vi för första gången fick hålla den färdiga boken Danspoesi från Ydre i våra händer, resultatet efter ett år med KOKO Ydre. På baksidan av boken finns att läsa: Välkommen till en dansant och poetisk färd genom Ydres geografi, där en fördjupad kännedom om Ydre tar plats. Här delas relationen mellan Ydre som landskap och människors känslor och förnimmelser, i både ord och rörelse. Ögonblicket som följer stannar kvar i hjärtat. En Ydrebo, en äldre man, som deltagit i projektet får sitt eget exemplar av boken, trycker det mot bröstet, samtidigt som hans ögon tåras.

Man är aldrig ensam

Under Ydre kommuns vecka för psykisk hälsa, bjöds Pia Eriksson in i ett samtal bland annat om sin fantastiska bok Korsdragspoesi. Det blev ett varmt och innerligt samtal, om vikten av att våga fråga, prata, berätta, ordens läkande kraft. En kväll som

Författarsamtal med Pia Eriksson, Korsdragspoesi. Julia Tjäder Millestad, som i samtal tillsammans med Pia Eriksson pratade om poesi, skrivandet som läkande kraft, att vara i den mörkaste av tunnlar men att ändå se det lilla ljuset och ta sig dit.

Poesikväll på biblioteket tillsammans med våra kommun-koreografer - KOKO. På bilden ses Katarina Rosén och Helena Lambert gestalta poesi tillsammans med de som var på plats denna kväll. Martin Öhman tonsätter poesin som Josefine Molinder läser.

Ydre - tillsammans för psykisk hälsa. Olika verksamheter står på Plassen och samtalar med människor, delar ut information om vilket stöd man kan få, hur man kan prata om psykisk hälsa mm. Från vänster: Julia Tjäder Millestad, Jimmy Tåli, Clara Unger, Anna Lindhe Erixon, Christina Westerdahl, Mia Haraldsdotter, Cecilia Johansson.

blev ett tydligt exempel på hur vi-känsla kan uppstå. Mitt i biblioteksrummet, omslutna av böcker, i ett samtal om när allt rasar och vägen tillbaka, möttes vi alla. En kväll som satte tonen för hela veckan, den viktiga veckan för psykisk hälsa.

Så vad tar vi med oss från år 2025? Vikten av att våga fråga, våga berätta, våga prata om det som är svårt, det som skaver. Man är aldrig ensam, tillsammans kan vi hitta styrka och kraft. Lyfta varandra. Hur poesi kan stärka oss, hur orden kan få oss att läka, bekräfta oss. Väcka reflektion, tankar. Hur

dans och poesi kan vara en vän att hålla i handen, men också öppna vägar och bygga broar för nya relationer och vänner att hålla i handen. Och tänk, att biblioteket, kommunens vardagsrum, kan få vara mötesplatsen som öppnar upp för dessa möjligheter, som får oss att känna oss lite mindre ensamma och lite mer tillsammans – i möten, i orden, i dansen. Tillsammans.

TEXT OCH FOTO: JULIA TJÄDER MILLESTAD
 FOTO: JOSEFINE MOLINDER., MICHAELA NILSSON.
 Ydre kommunbibliotek

Bibliotek är inte bara böcker

ÅTVIDABERG

---

ett bibliotek rymmer mycket: böcker, möten mellan människor, samtal, läsoplevelser, drömmar. Ja, allt man kan tänka sig och lite till.

Bibliotekspersonalen arbetar med olika målgrupper och har olika förutsättningar men jobbar mot samma mål och i allt man gör går en röd tråd.

*Så här berättar Malin,
bibliotekarie och programansvarig:*

Jag har varit programansvarig på biblioteket i Åtvidaberg i ungefär ett halvår, och jag har redan insett att jobbet är som att jonglera – fast med idéer, människor och teknik som ibland gör som den vill. Men jag trivs väldigt bra i allt det där.

Bibliotek är inte bara böcker. Det är folk som kommer in, ställer frågor, skrattar och funderar.

Vid program fylls vårt fina bibliotek av liv, nyfikenhet och en liten gnutta panik när projektorn vägrar samarbeta.

Min favoritstund är precis innan ett program börjar. Allt är uppställt, jag håller andan, hoppas att inget ska bråka – och så kommer besökarna in. Någon pratar högt, någon smyger in och vill inte störa, någon letar efter bästa platsen när det egentligen bara finns helt vanliga stolar. Och där står jag och känner att: Japp, det här är riktigt kul. Ibland är jag nervös för att jag ska vara moderator eller hålla ett samtal med någon känd person, men jösses vad utvecklande det är.

Skratt, eftertanke och fina samtal

I början på året var Erik Grönwall hos oss och vilken kväll vi fick tillsammans! Biblioteket fylldes av energi, humor, och äkta närvaro. Han delade generöst med sig av sina erfarenheter och sin resa. Publiken mötte honom med både nyfikenhet och värme. Det blev en kväll där skratt, eftertanke och fina samtal fick ta plats.

Senare under året kom Karin Adelsköld på besök.

Karin Adelsköld, i mitten, bjöd på skratt och igenkänning. Här flankerad av Malin Bäckmark och Christy Johansson från Åtvidabergs bibliotek.

Vi bjöds på både skratt och igenkänning när hon delade med sig av historier ur sitt liv och pratade om humorns kraft i vardagen. Från roliga anekdoter till mer eftertänksamma stunder blev det en kväll vi sent kommer glömma.

Det är därför jag älskar det här jobbet. Jag får skapa stunder där människor lär sig något, får en tanke eller bara en trevlig kväll. Varje gång någon går härifrån och ser nöjd ut tänker jag: Vi lyckades!

Så här berättar Marlene, barnbibliotekarie:

Hellre lite men ofta. Så brukar jag säga när jag pratar om att läsa med små barn. Lite så tänker jag också när jag skapar verksamhet för yngre besökare.

Jag riktar mitt fokus mot barn från 0 till 12 år. Det betyder att jag har äran att få vara med från början och hjälpa familjer att lägga grunden för en fin och stadig relation till läsning, böcker och bibliotek. Jag får följa barnen på deras resa från krypande, nyfiken

Barnen får chansen att möta andra barn och litteratur på ett enkelt och lekfullt sätt.

boktuggare på sagostund, till ivrig läskodsknäckare på klassbesök, vidare till skräckälskande bokslukare på jakt efter den läskigaste boken som finns.

Att skapa programverksamhet för barn handlar för mig mycket om att vara öppen för intressen i vår närhet och hitta ett sätt att knyta det till litteratur och andra delar av bibliotekens uppdrag.

Kreativa timmen

I Åtvidaberg omges jag av kreativa personer i alla åldrar. Det har vi gjort plats för i eftermiddagsgruppen Kreativa timmen, där jag med barn i åldrarna 7-12 år utforskar olika kreativa områden. Jag tar fram boktips om ämnet och vi diskuterar även hur det går att leta fram mer information om någon vill lära sig mer.

Vad vore en barnbibliotekarie utan sagostunder? Högläsning, ramsor och sång hör till.

Barnen får chansen att möta både andra barn och litteratur på ett enkelt och lekfullt sätt, samtidigt

Erik Grönwall delade generöst med sig av sina erfarenheter och sin resa.

som de vuxna träffar andra vuxna, får boktips och bygger en relation till biblioteket.

När familjerna kommer tillbaka vecka efter vecka och år efter år, frågar efter tips eller berättar om böcker och aktiviteter de tycker om blir det en bekräftelse på att det vi gör fungerar. Kontinuitet ger närhet, igenkänning och tilltro till att det är möjligt att vara med och påverka.

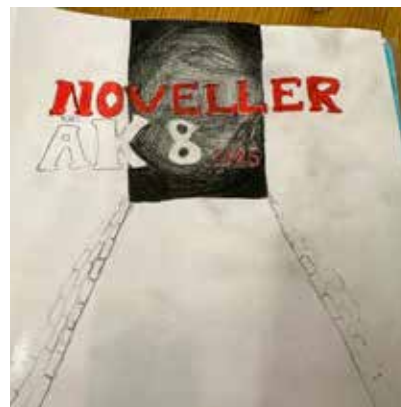
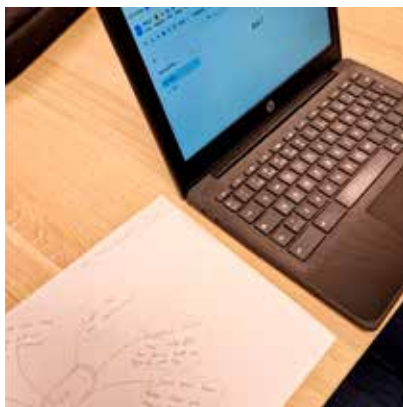
Programmen ger oss också chansen att nå ut till besökare som ännu inte ser biblioteket som "deras plats", bjuda in dem och börja bygga relationer. Därifrån skapas utrymme för läsfrämjande i en svårtillgänglig grupp.

Att vi tillsammans på biblioteket får skapa plats för detta är fantastiskt!

TEXT OCH FOTO:

MALIN BÄCKMARK OCH MARLENE MALMSTRÖM

Åtvidabergs bibliotek

En station innebar att eleverna fick skriva på sina berättelser. Vid en annan station fick de designa omslag till boken.

Åttondeklassarna skrev skräck

ÖDESHÖG

I Ödeshögs kommun, liksom i Sverige i allmänhet, har läsförståelsen försämrats enligt PISA-resultaten. Det är en utmaning som både skolor och vi som bibliotek måste acceptera. Det är också ett faktum att ungdomar besöker vårt bibliotek mindre när de börjar i högstadiet, och vi ville göra något för att få dem att känna sig mer välkomna och vara bekväma här.

Vi bestämde oss därför för att skapa ett litteraturprojekt som involverade en barnbibliotekarie, skolbibliotekarie, en författare samt tre lärare i svenska för ungdomar i årskurs 8.

Svår målgrupp

Allt började med en önskan hos mig som barnbibliotekarie att göra något för ungdomar eftersom de är en svår målgrupp att nå. Tack vare ett bra och nära samarbete med skolbibliotekarien som också var engagerad i denna fråga kunde vi få kontakt med svensklärarna på skolan i årskurs 8.

Det kändes viktigt att involvera dem eftersom de känner eleverna väl och vet vad de tycker om att läsa och vilka utmaningar som finns. Vi träffades alla i slutet av vårterminen 2025 för att komma med idéer och lägga upp en plan. Att vi skulle ha någon författare på besök kändes som en idé alla tyckte var bra. Vi ville dock ha ut lite mer av besöket än bara en föreläsning och jobbade fram en idé om en

Våra övergripande mål var:

1. Att öka läskunnigheten och kärleken till berättande bland ungdomar.
2. Att låta eleverna skriva sina egna berättelser i en bok för att göra dem stolta över vad de åstadkommer och för att visa dem att deras berättelser är viktiga.
3. Ett långsiktigt mål var också att få ungdomar att känna sig välkomna och vänja sig vid att vara på ett offentligt bibliotek som en strategi för livslång läslust och delaktighet.

dag då alla elever i åk 8 skulle komma till biblioteket.

Tema skräck

Projektet ägde rum under en dag i oktober 2025. Hela årskurs 8 hade ledigt från skolan för att delta. Den inbjudna författaren blev Magnus Nordin. Han hade möjlighet att ställa upp på konceptet vi föreslog och han var omtyckt av eleverna som också hade läst en av hans böcker innan. Temat var skräckromaner, ett tema som är populärt bland både tjejer och killar i alla åldrar. Dagen började med en inspirerande föreläsning av Magnus där han berättade om sin författarresa och gav

Den inbjudna författaren Magnus Nordin berättade om sin författarresa och gav skrivtips.

lite skrivtips. Detta följdes av fyra sessioner, i och runt biblioteket. Att vi var just i biblioteket kändes viktigt för mig, då målet var att få dem att tillbringa tid i biblioteket och bland annat upptäcka vår nya ungdomsavdelning. Under dagen bjöd vi på fika för att ge energi och för att eleverna skulle få något lite extra.

En av sessionerna innebar att eleverna kort skulle presentera sina utkast till berättelser för författaren och få tips. Det blev inte så mycket fokus på de enskilda berättelserna, något vi tar med oss till en eventuell nästa gång, men det visade sig i efterhand att många fått inspiration och idéer av att lyssna på varandra, så det hela var positivt.

En "riktig" bok

En station innebar att de fick skriva på sina berättelser, som de påbörjat redan innan denna dag, med hjälp av en av sina svensklärare. Vid en annan station fick de lyssna på en novell av Magnus Nordin som lästes högt av bibliotekarien på bibliotekets ungdomsavdelning. Slutligen var en station tillägnad att designa omslag till boken som kommer att

skapas med samlingen av berättelser skrivna av eleverna.

Efter lite uppföljningsarbete i skolan kommer vi alltså att binda in en bok till varje ungdom som de får behålla. Vi kommer även lägga in ett exemplar som ska finnas till utlån på biblioteket samt en i skolbiblioteket. Detta för att det ska signalera att deras berättelser är viktiga och "på riktigt".

En uppskattad upplevelse

Förhoppningsvis blir det också en bokrelease med föräldrarna i biblioteket i början av 2026. Efter utvärderingen bestämde vi oss för att detta var något vi ville fortsätta med då det var en uppskattad upplevelse för många elever. Det verkar också haft en positiv effekt på deras skrivande och läsande. Dock kommer vi göra vissa mindre modifieringar utifrån utvärderingen, som att på något sätt involvera mer rörelse och mer skrivtid.

TEXT OCH FOTO: ERICA GRAMMING

FOTO: MINDA BIRGESTAM, JENNY CARLSSON

Ödeshögs bibliotek

Lesersørvis är en norsk metod som hjälper bibliotekspersonal att arbeta med litteraturförmedling på ett mer strukturerat sätt.

Sju nycklar för att hitta rätt bok

LESERSØRVIS

Den roligaste frågan att få när man arbetar på bibliotek är kanske också den svåraste – "Kan du tipsa mig om en bra bok?" Hur svarar man på den? Vad menas med en bra bok? Hur kan man komma bort ifrån sina egna preferenser och hitta läsförslag som bättre passar läsaren?

Lesersørvis är en norsk metod som hjälper bibliotekspersonal att arbeta med litteraturförmedling på ett mer strukturerat sätt. Det handlar om att hitta rätt bok till varje enskild läsare. Med hjälp av olika nycklar blir det möjligt att få reda på vad en person har tyckt om i en bok och därmed kommer att uppskatta i en annan.

Sju nycklar

De sju nycklarna är: tempo, karaktärer, ton, miljö, händelseförlopp, språk, illustrationer. Enkelt förklarat går metoden ut på att utifrån nycklarna ställa frågor till läsaren av typen: Vad var det du gillade i boken? Var det karaktärerna? Eller kanske tempot – var det snabbt eller mer eftertänksamt? I vilken miljö utspelade det sig? Hur var språket? Fanns det illustrationer och hur var de i så fall?

Genom att föra det här samtalet kan du och läsaren tillsammans hitta en annan bok som läsaren kanske kommer att tycka om.

Kan använda metoden direkt

Under 2025 började Biblioteksutveckling Östergötland att utbilda bibliotekspersonal från både folk- och skolbibliotek i metoden. De som hittills gått kursen har uppskattat den mycket och har kunnat använda metoden direkt.

Det har blivit många intressanta samtal om litteratur, såväl barn- och ungdomsböcker som böcker för vuxna. Under våren 2026 får fler medarbetare chansen att gå kursen.

TEXT: INGRID LOELD RASCH

Biblioteksutveckling Östergötland

Fakta

Metoden Lesersørvis har inget specifikt, officiellt svenskt namn eftersom den är en etablerad norsk metod och ett varumärke för litteraturförmedling som importerats till Sverige.

Med hjälp av olika nycklar blir det möjligt att få reda på vad en person har tyckt om i en bok.

Citat från deltagare i kursen Lesersøvis

"Lesersøvis hjälper mig att hitta en struktur för hur böcker kan beskrivas utan personliga värderingar samt att skapa bryggor mellan böcker från olika genrer."

"Kursen har gett mig idéer för att kunna utveckla skylthyllor med så kallade Read Alikes."

"Jag tycker att det är ett väldigt bra sätt att lära eleverna att prata om vad i boken som är bra eller som de inte tyckte om, då kommer de här nycklarna väl tillpass! Jag har skrivit ut dem och satt upp dem i biblioteket som stöd för mina elever."

"Lesersøvis har gett mig flera användbara strategier och så kallade verktyg!"

"Kursen gav både nya och praktiska metoder för kvalitativ läsarservice. Bra konkreta verktyg för att möta varje låntagare med trygghet och professionalism."

"Jag tycker att kursen var bra för att den frikopplade läsfrämjande från ens eget läsande. Fokus flyttas från handling och personliga tips till besökarens läsupplevelse. Toppen att sätta ord på denna process ihop med trevliga Götakollegor. Rekommenderas varmt!"

Miniturné med Joanna Rubin Dranger

Under 2025 uppmärksammades 250 år av judiskt liv i Sverige.

Flera Götabibliotek arrangerade utställningar, föreläsningar och program för barn.

Författaren och illustratören Joanna Rubin Dranger anlitas för att berätta om sin senaste bok, Dolda judiska liv på biblioteken i Linköping, Finspång, Motala och Tranås. Ett samarbete mellan Biblioteksutveckling Östergötland och Götabiblioteken.

Fortbildning om de yngsta barnen

Språk- och läsfrämjande för de yngsta barnen är en för dig som arbetar på bibliotek, i förskola eller barnhälsovård.

Här delar forskare, författare, logoped, förskollärare och bibliotekarier med sig av sin kunskap utifrån olika infallsvinklar. Innehållet består av filmade föreläsningar, poddar och texter och är indelat i fem delkurser.

Allt material finns på Digiteket.se som främst är en webbplats för bibliotekspersonal, men som är helt öppen och gratis att använda även för andra.

Götabiblioteken är ett samarbete mellan Biblioteksutveckling Östergötland, de tretton Östgötakommunerna och Tranås kommun.

Med ett konto hos Götabiblioteken får du tillgång till över 1,5 miljoner böcker, ljudböcker, talböcker, e-medier, filmer, spel, tidningar och därtill flera databaser.

Med en enda gemensam katalog får alla mer av allt. Bara att reservera och hämta på ditt bibliotek! Du kan också låna, ladda ner och lyssna direkt på Götawebben.

<http://www.gotabiblioteken.se>

I Götabiblioteken 2025 får du ett axplock av vad biblioteken i Östergötland hade för sig under året.